

Antoni Mestre: "Per Maians, Europa és una República de les lletres. Una relació que supera les traves administratives"

Sha dit que Maians va ser l'erudit de l'estat espanyol més conegut a Europa...

—Tot i que estava retirat a Oliva, va tenir una correspondència intensíssima amb Europa, i les seues obres, pel caràcter que tenien, de jurista per un costat i d'historiador per l'altre, tenien una repercussió a Europa que altres autors de l'estat espanyol no tenien.

—Per exemple, Feijoo.

—El cas de Feijoo és distint, perquè té una missió, en el seu país, contra la superstició, contra la ignorància i en favor de la ciència moderna. Aquests plantejaments a Europa ja estaven superats. El cas de Maians era diferent; ell tractava la història.

—Estudiant a Barcelona, Maians va conèixer els germans Finestres i en especial, Josep, el germà gran.

—Ell no el va conèixer directament. Quan arribà a Barcelona, al col·legi Cordelles, Josep ja n'havia eixit. Sí que va conèixer els germans menors i a partir d'ací va venir la correspondència entre tots dos. Com que Josep va ser el cap de la Universitat de Cervera, va haver-hi aleshores una correspondència intensíssima relativa a la cultura espanyola, especialment al camp del dret romà, del qual eren especialistes. L'amistat és realment molt interessant.

—¿Com qualificaria aquesta relació?

—Crec que és una de les correspondències més complides que hi ha. Maians i Finestres van mantenir al llarg de tota la vida una correspondència molt amistosa i intel·lectualment vàlida. Sí que van tenir diferències intel·lectuals, per exemple, sobre els jesuïtes, però, en el fons, hi ha una comunitat d'ideals. Maians tenia un afecte tan especial per Finestres que enviava les seues obres a Europa.

—¿Com va influir la relació d'aquests dos erudits en la relació entre València i el Principat?

—Finestres va facilitar a Maians l'amistat dels jesuïtes que hi havia a Cervera de professors. Finestres arrossega Aymerich, Cerdà o Alpou perquè tinguin amistat amb Maians. I aquest hi correspon molt afectuosament, contràriament al que succeeix amb els jesuïtes valencians, amb els quals es troba sempre en una situació molesta. Respecte a Barcelona, ell pensava que la Universitat de Cervera havia de traslladar-se a

Antoni Mestre o la passió maiansiana.

RAFA GIL

Barcelona, mentre que Finestres volia que continuara a Cervera. Però aquestes discrepàncies no trenquen l'amistat entre ells dos.

—¿Des de quina òptica volia Maians traslladar la Universitat a Barcelona?

—Perquè considerava que Barcelona tenia molta més difusió, culturalment, que no pas Cervera, que estava marginada de les rutes comercials, del moviment intel·lectual i cultural.

—A la Cort, quan treballà com a bibliotecari reial, no va eixir tot com ell volia...

—No, no. No li va eixir tot bé. Va tenir problemes amb la biblioteca i amb els grups intel·lectuals de la Cort. Però, sobretot es tracta en el fons de criteris polítics.

És a dir, davant el centralisme administratiu borbònic, Maians manté un plantejament més austracista, més federal. A part això, estava en relació amb els grups intel·lectuals de Portugal i d'Anglaterra, països que havien estat aliats contra els borbons; i aquest pot ser un factor de disidència política.

—¿Com va ser la correspondència amb Voltaire?

—Bé, la correspondència no és expressiva de totes les relacions. Maians coneix

Voltaire a través de l'editor Cramer, que fa la primera edició de les obres completes de l'autor francès. Aquest posa en contacte Voltaire i Maians. Cosa curiosa en aquest cas, és que solament hi ha dues cartes de Voltaire a València relacionades en un influx possible d'una obra de Calderón en una altra de Corneille. Però, realment, la correspondència demostra que hi ha una gran afinitat cultural, més que no pas religiosa. Maians rep els llibres de Voltaire, però, és clar, procura de guardar les formes davant la Inquisició. I en aquest moment escriu al bisbe de Barcelona dient-li que llegeix les obres de Voltaire que utilitzarà quan haja d'escriure la seua filosofia cristiana, per tal de desviar tota sospita que poguera haver-hi.

—Definesca'm, en quatre paraules, la figura de Maians.

—Les figures sempre tenen contrastos. Maians és molt generós i es desvia per donar els seus coneixements als altres, però quan veu que no li corresponen, pren aleshores una actitud un xic dura i crítica. Per altra banda, el fet d'haver-se retirat tants anys a Oliva li va fer perdre possibilitats de contactar amb corrents intel·lectuals. Però va ser també ell qui va permetre l'entrada d'una sèrie d'idees; i en aquest sentit, va ser la persona que més va col·laborar a fer conèixer en els cercles culturals europeus tota l'actualitat del seu país.

—Pels contactes que manté amb els cercles intel·lectuals europeus, ¿va ser Maians una figura europea, en el sentit actual de la paraula?

—A partir del 1730 s'obre a França i a Alemanya. També té una relació més densa amb Itàlia, amb Alemanya i amb els Països Baixos.

Té un plantejament molt curiós: no parla d'Europa. Per Maians, Europa és la República de les Lletres. És una comunicació entre els homes de lletres, de bon gust, i una relació que supera les traves administratives.

Per exemple, quan el persegueixen per l'obra *Censura de històries fabulosas* diu que això serà una taca que caurà sobre els qui l'han perseguit, perquè la República de les Lletres reconeixerà que és ell qui té raó. El ritme cultural era diferent de l'administratiu. Era l'Europa de la Il·lustració.

E. T.